

ВТОРИ ФОРУМ ЗА СТРАТЕГИИ В НАУКАТА

Тошка Борисова

В края на 2011 г. в София се проведе второто издание на Форум за стратегии в науката. Основната тема бе повишаване на международната видимост и разпознаваемост на българската наука. Форумът се организира от „Elsevier“ – водеща компания за разработване и предоставяне на научни, технически и медицински информационни продукти и услуги, с подкрепата на Министерството на образованието, младежта и науката.

След успеха на първото издание на Форума за стратегии в науката през 2010 г., организаторите от издателство „Elsevier“ си поставят за цел да проведат дискусии по важни теми в областта на науката. Тази година конференцията се фокусира основно върху начините и инструментите за повишаване на международната разпознаваемост на българската наука. Както български, така и чуждестранни лектори представиха вижданията си по темата за международната разпознаваемост и видимост на българската научна продукция пред около 90 гости от българската научна общност, сред които представители на МОМН, ректори и зам.-ректори на висши учебни заведения, научни работници и информационни специалисти.

Конференцията бе открита от г-н Чарлс Пелън, директор маркетинг и продажби за Европа в „Elsevier“, който приветства гостите и ги въведе в темите на събитието. Той сподели, че има значителна конкурентоспособност в сферата на науката, което кара учените да се стремят към по-добра ефективност и резултати. Пелън цитира статистика, според която около 35 процента от публикуваните статии през последното десетилетие са обект на партньорства, при 25 процента за миналото десетилетие. Интересен е и фактът, че през миналата година издателство „Elsevier“ публикува статия с 3222 автори от 37 страни. Участието в такива споделени проекти е на базата на международна разпознаваемост и надеждност на партньорите. Притежавайки SCOPUS, най-голямата библиографска и наукометрична база данни в света, издателството има възможност да следи процесите в научното публикуване. Специално за България, на базата на националния лиценз за достъп до 4 бази данни чрез МОМН, се отбелязва значителен годишен ръст от 46 процента на използването на базата SCOPUS. За пълнотекстовата база данни *ScienceDirect* увеличението е 14 процента. Относно качеството на научноизследователската дейност,

h-индексът на страната е 116 и това поставя България по-напред от страни като Румъния и Хърватска.

Едно от светилата на днешната наукометрия – проф. Хенк Мод, бе гост на Втория форум за стратегии в науката в София. Проф. Хенк Мод е старши научен съветник на „Elsevier“ и дългогодишен преподавател от Университета в Лайден, Холандия. Той създава и налага SNIP (Source Normalized Impact per Paper) – метод за оценяване на научните публикации в контекста на научната област, към която принадлежат. Чрез този метод се уеднаквяват различията относно влиянието на научната дисциплина, в която се публикува. SNIP методът се прилага в библиографската и наукометрична база данни SCOPUS www.scopus.com. Базата данни е източник по показател публикационна активност на организациите в първата рейтингова система у нас. Проф. Мод презентира концепцията за многомерната матрица за оценяване на научните проучвания, която предлага съвкупност от библиометрични индикатори, други методи и информационни продукти. Многоизмерната матрица на научните изследвания прилага подхода отгоре-надолу, вместо отдолу-нагоре. Идеята за многоизмерна матрица за оценка на изследванията е въведена в доклада, публикуван през 2010 г. от експертна група за оценката на университетските научни изследвания (Assessment of University-Based Research – AUBR) на Европейската комисия – <http://www.researchtrends.com/issue23-may-2011/the-multi-dimensional-research-assessment-matrix/>. Според лектора, фундаменталният въпрос е как да се направи реална оценка на науката на една страна, институция, изследователска група, индивидуален автор или международна мрежа. Важен въпрос е изясняване на целите на оценката, дали тя засяга разпределението на средствата за финансиране на научни изследвания, за подобряване на производителността или за да се увеличи регионалната ангажираност. Това са въпросите за изхода, разглеждан като научно въздействие, иновации, социални ползи и устойчивост. Други теми, разгледани от проф. Мод, бяха: международната разпознаваемост на българската наука, импакт-фактор метриката, библиометрията и научното реферирание на списанията и други проблеми на изследователската политика. Проф. Мод насърчава четири метода за оценка: партньорска проверка от експерти, мнения на крайни потребители, количествени показатели, включително библиометрични, и самостоятелна оценка. Тези четири метода могат да бъдат и са често съчетавани в един многоизмерен модел за оценка. Библиометричните показатели играят централна роля в системите за оценка на научните изследвания. Проф. Мод показа и диаграма, измерваща престижа на българските научни издания, включени в SCOPUS. Той сподели, че през последните години от 27 страни в ЕС единствено в Унгария и в България има спад на броя на публикациите, обхванати в SCOPUS. От друга страна, България и Полша са страните с най-много статии в SCOPUS, които са резултат на международни съавторства, като България показва най-високия ръст относно

тези партньорства. Проф. Мод систематизира и обърна внимание на следните въпроси, които са от значение за по-нататъшното развитие на научната и публикационната активност у нас:

- Разширяване на международното сътрудничество между учените;
- Концентриране на усилията на българските учени за публикуване в топ международни научни издания;
- Привличане и връщане на българските учени от чужбина;
- Финансиране на научни проекти на базата на доказани научни постижения.

Г-н Коен ван дер Крогт, мениджър продажби в „Elsevier“, изложи по какъв начин иновативните инструменти, предлагани от издателството, могат да се използват за подобряване на международната видимост на научните публикации. Той презентира аналитичния инструмент *SciVal* и подинструментите му – *SciVal Funding*, *Spotlight*, *Strata* и *Experts*.

SciVal представлява пълен набор от уеб-базирани инструменти за изпълнение, планиране и финансиране, който помага на различни институции да установят, изпълнят и оценят своите стратегии в сферата на научните изследвания. *SciVal* работи на базата на SCOPUS. Във време, в което учените са под постоянен натиск да демонстрират възвръщаемост на инвестициите, *SciVal* предлага гъвкави инструменти за достъп до обективни данни, които улесняват взимането на решения при изготвяне на стратегии, разпределяне на ресурси и търсене на финансиране. Чрез *SciVal Experts* вземащите решения и отговарящи за управлението на научните изследвания, могат да идентифицират опита на учените и изследователите по научни области и да им дадат възможност за сътрудничество и изява в рамките на тяхната организация. Посредством *SciVal Funding* се проучват възможностите за финансиране на научни проекти, като се използва интегрирана база данни на финансиращи и донорски организации. Чрез *SciVal Spotlight* се оценяват институционално силните и доказуеми компетенции, в рамките на глобалния научен пейзаж от дисциплини и конкуренти. *SciVal Strata* измерва индивидуалните или екипни резултати посредством спектър от критерии и мерки. Всички подобни инструменти могат да помогнат на държави като България да увеличат ефективността на изследователската си дейност, заключи г-н Коен ван дер Крогт.

Вместо заключение

Предизвикателството за българските учени и изследователи сега е извличане на максимума от достъпа до базите данни на издателство „Elsevier“. На практика МОМН осигурява на научните работници, студенти и преподаватели у нас достъп до качествена научна информация за нуждите на тяхната научна и изследователска работа или образование. 55 научни и образователни институции у нас имат достъп до следните бази данни на издателство „Elsevier“:

- *Scopus* е библиографска база данни, включваща описания от над 18 500 научни списания, 23 млн. патента и подбрани онлайн ресурси в областта на

биологичните, медицинските, социалните и др. науки. Предлага възможност за библиометричен анализ и проследяване на цитати.

– *Science Direct Freedom Collection* е пълнотекстова база данни от над 2500 заглавия научни списания в областта на естествените, медицинските, биологичните науки и социалните науки с архив за последните 5 години.

– *Embase* е библиографска база данни в областта на биологията, медицината и фармацията от над 7000 научни издания.

– *Engineering Village* е мултидисциплинарна база данни в областта на инженерните науки.

Необходимо е по-голямо популяризиране на базите данни сред научната общност и повече обучения за крайните потребители. Чрез организиране на отдалечен достъп – една нова възможност, която издателят предлага безплатно на университетите и научните организации, читателите могат да имат 24/7 достъп до онлайн ресурсите навсякъде. Новостите за базите данни могат да бъдат следени на български език в блога „Научни ресурси“ на <http://resursi.blogspot.com>. И още нещо важно, като очакван резултат от форума – кандидатстване на българските научни списания за включване в библиографската и наукометрична база данни *Scopus*, което на практика ще гарантира международна видимост както на изданията и организацията, така и на авторите, за да можем на следващия форум да отчетем подобрена публикационна среда и международна разпознаваемост.

Toshka Borisova

✉ Access/Reference Head
American University in Bulgaria
Panitza Library
1 G.Izmirliiev Sq.,
Blagoevgrad 2700
tel: +359 73 888354
fax: +359 73 888337
e-mail: toshka@aubg.bg